

GỢI Ý MỘT SỐ CÁCH TẠO HỨNG THÚ CHO LỜI VÀO BÀI TRONG DẠY HỌC PHÂN MÔN TẬP ĐỌC Ở TIỂU HỌC

HOÀNG THỤY BÍCH THỦY*, BÙI THỊ KIM TRÚC**

TÓM TẮT

Hứng thú có vai trò quan trọng trong học tập. Lời giới thiệu vào bài Tập đọc hứng thú kích thích nhu cầu học, giúp học sinh học tập tích cực, chủ động khám phá kiến thức mới. Một số cách giới thiệu bài hứng thú như là đặt vấn đề, tạo tình huống giao tiếp, kích thích thị giác, kích thích thính giác... Để dạy học có hiệu quả trong phân môn Tập đọc, giáo viên cần chú ý sáng tạo ra nhiều cách vào bài mới, tạo thú vị cho bài học đồng thời tạo hứng thú và duy trì hứng thú học tập lâu dài cho học sinh.

ABSTRACT

Some measures to withdraw pupils' interest in introduction to Reading at primary schools

Interest has an important role in learning. Introduction to Reading stimulates learning pupils' needs; helps them learn, and explore new knowledge actively. Some interesting ways of introduction are setting pupils problems, creating communicative situations, stimulating audio-visual perceptions... To teach effectively Reading, teachers should pay attention to creating new ways of introduction, make Reading more interesting, as well as inspire pupils with learning and maintain their interests for long.

1. Vai trò của việc tạo hứng thú trong học tập

Hứng thú có vai trò rất quan trọng trong học tập và công việc, không có việc gì người ta không làm được dưới ảnh hưởng của hứng thú. M.Gorki từng nói: “Thiên tài nảy nở từ tình yêu đối với công việc”. Trong dạy học, nhà giáo dục Willama Ward cho rằng: “Chỉ nói thôi là thầy giáo xoàng. Giảng giải là thầy giáo tốt. Minh họa và biểu diễn là thầy giáo giỏi. Gây hứng thú học tập là thầy giáo vĩ đại”. Do vậy, trong dạy học Tập đọc ở tiểu học, việc tạo hứng thú cho lời giới thiệu bài rất quan trọng. Lời giới thiệu bài

bài hấp dẫn khơi dậy sự tò mò, kích thích sự ham muốn học tập tạo cho học sinh hứng khởi, hăng say khám phá bài học mới.

2. Một số cách tạo hứng thú cho lời vào bài trong dạy học phân môn Tập đọc ở tiểu học

Hứng thú là thái độ đặc thù của cá nhân với đối tượng, vừa có ý nghĩa với cuộc sống vừa có khả năng đem lại khoái cảm cho cá nhân trong quá trình hoạt động. Cách vào bài tạo hứng thú trong bài Tập đọc là cách tác động vào học sinh thông qua những yếu tố “kích thích” nhu cầu học tập từ bài Tập đọc để giúp các em có thái độ học tập tích cực trong suốt bài học.

Hứng thú có ba yếu tố đặc trưng: nhận thức, xúc cảm và hành vi. Để hình

* ThS, Khoa Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Sài Gòn

** ThS, Khoa Giáo dục Tiểu học Trường Đại học Sài Gòn

thành và phát triển hứng thú phải tác động toàn diện đến ba yếu tố nêu trên. Theo A.G. Cô-va-li-ốp, hứng thú có thể được hình thành một cách tự phát vì không có ý thức, do sự hấp dẫn về tình cảm, sau đó mới dẫn đến nhận thức ý nghĩa của đối tượng đó; quá trình hình thành hứng thú có thể theo hướng ngược lại từ chỗ có ý thức về ý nghĩa của đối tượng dẫn đến chỗ bị đối tượng hấp dẫn”. Ngoài ra, đặc điểm của đối tượng, đặc điểm của chủ thể, tác động của môi trường cũng ảnh hưởng đến quá trình hình thành hứng thú.

Sau khi tiến hành phân tích đặc điểm tâm lý học sinh tiểu học, đặc điểm phân môn Tập đọc, môi trường học tập..., chúng tôi đề nghị một số cách tạo hứng thú cho lời vào bài trong dạy học phân môn Tập đọc ở tiểu học như sau:

- Đặt vấn đề

“Vấn đề” ở đây là được hiểu là điều cần xem xét, giải quyết (theo *Từ điển tiếng Việt*, Hoàng Phê chủ biên) và “tình huống có vấn đề” được thiết lập khi nó tồn tại một “vấn đề” gợi nhu cầu nhận thức, khơi gợi niềm tin bản thân. Để “đặt vấn đề” trong lời giới thiệu bài Tập đọc, giáo viên cần chọn lựa “điểm nổi bật, mấu chốt” trong nội dung bài dạy để tạo “tình huống có vấn đề” nhằm giúp học sinh nảy sinh “nghĩ vấn khởi đầu”, kích thích nhu cầu mong muốn hiểu biết, tìm tòi nội dung bài Tập đọc.

- So sánh, đối chiếu

Lời giới thiệu bài bằng việc so sánh đối chiếu giúp học sinh so sánh những mảng kiến thức học sinh đã biết với kiến thức còn ẩn trong chủ đề của bài Tập

đọc; từ đó, nảy sinh ở học sinh điều chưa biết cần khám phá, tìm tòi qua bài Tập đọc ấy, thôi thúc học sinh động não, phán đoán và có nhu cầu học tập để giải quyết điều mình đoán là đúng hay sai đồng thời phát hiện điều thú vị của bài học. Lời vào bài theo cách này đòi hỏi giáo viên phải khéo léo nhặt ra được trong bài Tập đọc những chi tiết đắt giá, nổi bật, gắn gũi với học sinh để các em có thể so sánh đối chiếu với kinh nghiệm hiện có của mình.

- Kích thích thị giác

Giáo viên sử dụng các phương tiện trực quan như: tranh ảnh, phim tài liệu, vật thật,... để học sinh phát hiện điều mới lạ (điều chưa biết) liên quan đến nội dung bài học mới.

- Kích thích thính giác

Ngoài những phương tiện trực quan kích thích thị giác, giáo viên cũng có thể sử dụng phương tiện dạy học kích thích thính giác như nhạc cảm, bài hát, âm thanh,...

- Đặt học sinh vào tình huống giao tiếp

Đối với một số bài đọc có nội dung liên quan đến cách ứng xử với mọi người xung quanh, giáo viên có thể chuyển nội dung đó thành một tình huống giao tiếp của chính các em.

- Kể chuyện ngắn

Kể chuyện ngắn là cách giáo viên dẫn dắt từ một câu chuyện có liên quan đến bài đọc để làm nổi bật ý trọng tâm của bài học mới.

- Sử dụng ảo thuật, câu đố

Giáo viên sử dụng một trong các cách giới thiệu nêu trên theo các bước:

- Bước 1: Lựa chọn cách giới thiệu bài phù hợp
- Bước 2: Chuẩn bị tình huống, phương tiện hỗ trợ cách giới thiệu bài
- Bước 3: Soạn và hoàn chỉnh lời giới thiệu bài
- Bước 4: Thực hiện giới thiệu bài

3. Một số ví dụ

3.1. Đặt vấn đề

Ví dụ 1.

Tuần 27: TV4, tập 2, trang 90

Bài *Con sẻ (theo Tuốc - ghê - nhép)*

“Đây là một con chim sẻ rất nhỏ bé.

Thế nhưng nhà văn Tuốc - ghê - nhép đã kính cẩn nghiêng mình thán phục trước nó, vì sao vậy? Chúng ta hãy cùng nhau đọc bài “Con sẻ” để trả lời câu hỏi này nhé.”

Ví dụ 2.

Tuần 32: TV3, tập 2, trang 113

Bài *Người đi săn và con vượn*
(Theo Lép Tôn-xtôi)

“Trong cuộc sống, tình mẫu tử rất đáng quý. Để sinh ra con, người mẹ đã chịu đựng một khoảng thời gian mang

nặng, đẻ đau. Chắc chắn người mẹ nào cũng sẽ dành cho đứa con thương yêu của mình một tình cảm thiêng liêng, cao quý nhất. Vậy tình mẫu tử trong thế giới loài vật thể hiện như thế nào? Chúng ta cùng tìm hiểu câu chuyện “Người đi săn và con vượn”.

3.2. So sánh, đối chiếu

Ví dụ

Tuần 22: TV4, tập 2, trang 38

Bài *Chợ Tết* (theo Đoàn Văn Cừ)

“Vào những ngày giáp Tết, cảnh chợ Tết ở nơi em sống diễn ra như thế nào? Có điều gì làm em nhớ nhất? Tác giả Đoàn Văn Cừ đã vẽ một bức tranh chợ Tết ở quê ông thật đẹp và nhiều điều lạ, bất ngờ. Các em khám phá xem đó là những điều gì qua bài thơ này nhé!”

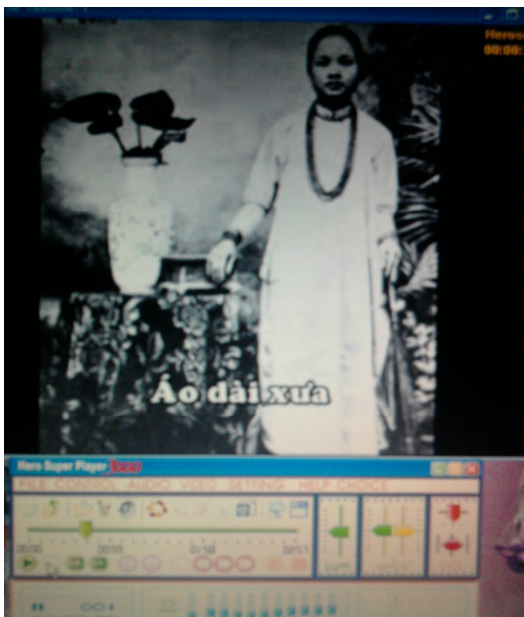
3.3. Kích thích thị giác

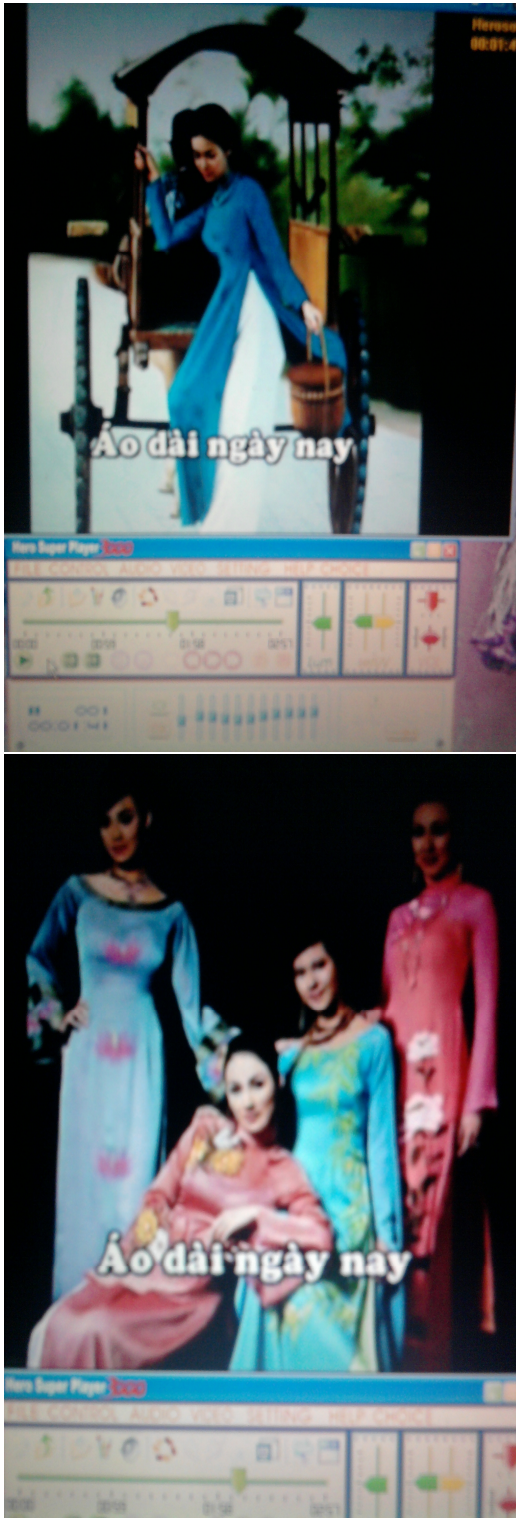
Ví dụ

Tuần 30: TV5, tập 2, trang 122

Bài *Tà áo dài Việt Nam* (Theo Trần Ngọc Thêm)

Cho học sinh xem đoạn phim tài liệu về áo dài Việt Nam qua các thời kì.

Các em có nhận xét gì về áo dài xưa và nay? GV giới thiệu áo dài là hình ảnh biểu trưng cho phụ nữ Việt Nam từ bao đời nay. Là công dân Việt Nam, chúng ta cần biết điều gì về chiếc áo truyền thống của mình? Kiến thức ấy được tóm tắt trong bài tập đọc “Tà áo dài Việt Nam”.

Tuần 25: TV3, tập 2, trang 60

Bài *Hội đua voi ở Tây Nguyên*
(Theo Lê Tấn)

Đưa một số hình ảnh sau:

“Giáo viên yêu cầu HS nêu những điều quan sát được trong ảnh và giới thiệu: Những bức ảnh này ghi lại một ngày hội nổi tiếng của Việt Nam nói chung, của đồng bào Tây Nguyên nói riêng. Chúng ta cùng đọc bài “Hội đua voi ở Tây Nguyên” để xem chi tiết của ngày hội ấy thế nào mà lại thu hút nhiều người xem đến thế?”

3.4. *Kích thích thính giác*

Ví dụ

Tuần 24: TV3, tập 2, trang 54

Bài *Tiếng đàn* (theo Lưu Quang Vũ)

Yên lặng và lắng nghe một âm thanh êm dịu... (GV mở giai điệu với đàn violon)

“Âm thanh ấy là âm thanh của loại nhạc cụ nào? Em có thể tưởng tượng được hình ảnh của người chơi đàn hiện lên như thế nào?”

Người chơi đàn là một nghệ sĩ. Người nghệ sĩ violon tài ba như Tạ Bôn, Bùi Công Duy, Phượng Như cho ta những âm thanh trầm bổng kì diệu đến lạ thường. Còn người nghệ sĩ nhỏ tuổi trong bài “Tiếng đàn” sau có gì đặc biệt và những giai điệu của em ngân vang cho ta cảm nhận điều gì thú vị?

Tuần 4: TV5, tập 1, trang 41

Bài *Bài ca về Trái Đất* (Định Hải)

“Các em nhắm mắt lại và cùng trải lòng mình để lắng nghe bài hát sau...(GV mở bài hát *Trái đất này là của chúng mình*, nhạc Trương Quang Lục)”

“Bài hát gợi cho em cảm xúc gì? Gợi cho em nghĩ đến điều gì?”

“Bài hát được phổ nhạc từ bài thơ *Bài ca về Trái Đất* của nhà thơ Định Hải. Các em thử đoán nhà thơ Định Hải muốn nhắn nhủ điều gì với các em qua bài thơ này nhé!”

3.5. *Đặt học sinh vào tình huống giao tiếp*

Ví dụ

Tuần 19: TV2, tập 2, trang 7

Bài *Lá thư nhằm địa chỉ* (Hào Minh)

“Có một bác đưa thư tìm đến nhà em. Bác ấy gặp em và gửi một lá thư. Nhìn sơ qua phần người nhận, em phát hiện ra không ai trong nhà mình có tên đó cả. Lúc đó, em sẽ làm gì? (Học sinh trả lời)”

“Thế còn bạn Mai trong bài đọc “*Lá thư nhằm địa chỉ*” đã ứng xử thế nào?”

3.6. *Kể chuyện ngắn*

Ví dụ

Tuần 30: TV2, tập 2, trang 105

Bài *Cháu nhớ Bác Hồ* (theo Thanh Hải)

“*Trong một Hội nghị ở Pháp, Bác được thết đãi một buổi tiệc khá long trọng. Trước khi ra về, Người chọn lấy một quả táo ngon trên bàn, bỏ vào túi. Mọi người đều kinh ngạc chú ý tới việc ấy. Khi Bác bước ra khỏi phòng, rất đông*

bà con Việt kiều và cả người Pháp đang đứng đón Bác. Bác chào mọi người và không quên đến một bà mẹ đang bế cháu nhỏ, giơ tay bế cháu và tặng cháu bé quả táo. Cử chỉ của Bác đã làm những người có mặt ở đó từ chỗ tò mò, ngạc nhiên đến vui mừng và cảm phục về tấm lòng của Bác.

Câu chuyện kể về ai? Tình cảm của Bác đối với thiếu nhi như thế nào? (Học sinh trả lời)

Và tình cảm của thiếu nhi đối với Bác như thế nào? Thể hiện ra sao? Các em hãy tự tìm lời giải đáp qua bài thơ “Cháu nhớ Bác Hồ” của nhà thơ Thanh Hải.”

3.7. *Sử dụng ảo thuật, câu đố*

Ví dụ

Tuần 23: TV3, tập 2, trang 40

Bài *Nhà ảo thuật* (theo Blai - ton. Lương Hùng dịch)

Diễn một trò ảo thuật nhỏ như ảo thuật dây biến ra chiếc khăn, cắt dây không đứt...

“Ảo thuật là một môn nghệ thuật thú vị thu hút mọi người. Đặc biệt là những khán giả nhỏ tuổi như chị em Xô-phi trong bài *Nhà ảo thuật*. Nhưng vì sao hai chị em có thể được xem một màn trình diễn rất độc đáo của nhà ảo thuật Trung Quốc nổi tiếng ngay tại nhà mình? Lớp mình cùng tìm hiểu xem.”

Ví dụ

Tuần 5: TV3, tập 1, trang 42

Bài *Mùa thu của em* (Quang Huy)

Học sinh giải câu đố:

Mùa gì đón ánh trăng rằm

Rước đèn phá cỗ chị Hằng cùng vui?

(Mùa thu)

“Mùa thu gọi chúng ta nhớ đến ánh trăng rằm, rước đèn, phá cỗ. Thế nhưng với nhà thơ Quang Huy mùa thu lại gọi lên những điều mới mẻ và thú vị khác. Các em tìm hiểu xem đó là những điều gì?”

4. **Kết luận**

Hứng thú không tự nhiên nảy sinh và khi đã nảy sinh nếu không duy trì, nuôi dưỡng cũng có thể bị mất đi. Trong phân môn Tập đọc, giáo viên cần giúp các em duy trì và nuôi dưỡng hứng thú học tập qua việc cho các em thấy được vẻ đẹp, sự thú vị và khả năng kì diệu của chính đối tượng học tập – tiếng Việt. Điều này đòi hỏi người dạy luôn sáng tạo, tìm ra những cách vào bài mới, hay và tạo hứng thú cho học sinh. Việc tạo hứng thú chẳng những không được đi xa nội dung trọng tâm của bài Tập đọc mà còn phải có tác dụng hỗ trợ, làm nổi bật nội dung ấy.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thị Bích Hạnh, Trần Thị Thu Mai (2009), *Tâm lý học tiểu học và tâm lý học sư phạm tiểu học*, Nxb Giáo dục.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010), *Sách giáo khoa Tiếng Việt lớp 2, 3, 4, 5*, Nxb Giáo dục.